

PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC “MIỄN DỊCH TƯ TƯỞNG” CHO HỌC VIÊN ĐÀO TẠO SĨ QUAN CHỈ HUY CẤP PHÂN ĐỘI TRONG MÔI TRƯỜNG SỐ

Phạm Xuân Thành
Học viên, Tiểu đoàn 10, Trường SQLQ2

Tóm tắt: Trong bối cảnh chuyển đổi số và mạng xã hội phát triển mạnh mẽ, không gian mạng ngày càng tác động trực tiếp đến nhận thức, tư tưởng, niềm tin và hành vi của học viên đào tạo sĩ quan chỉ huy cấp phân đội, đặt ra yêu cầu mới đối với công tác giáo dục chính trị và bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng trong nhà trường Quân đội. Thực tiễn đó đòi hỏi phải chuyển mạnh từ tư duy quản lý, kiểm soát đơn thuần sang xây dựng năng lực tự bảo vệ từ bên trong; trong đó, phát triển năng lực “miễn dịch tư tưởng” giữ vai trò quan trọng giúp học viên làm chủ thông tin, giữ vững bản lĩnh chính trị, nâng cao khả năng thích ứng và ứng xử đúng đắn trong môi trường số hiện nay.

Từ khóa: Miễn dịch tư tưởng; học viên cấp phân đội; môi trường số.

DEVELOPING “IDEOLOGICAL IMMUNITY” COMPETENCE FOR CADETS TRAINED AS PLATOON-LEVEL COMMANDING OFFICERS IN THE DIGITAL ENVIRONMENT

Abstract: In the context of digital transformation and the rapid development of social networks, cyberspace has increasingly exerted a direct impact on the awareness, ideology, beliefs, and behavior of cadets trained as platoon-level commanding officers. This situation poses new requirements for political education and the protection of the Party's ideological foundation in military schools. Such realities require a strong shift from a merely managerial and controlling mindset to the development of internal self-protection capacity. In this regard, developing “ideological immunity” competence plays an important role in helping cadets master information, maintain political steadfastness, enhance adaptability, and behave appropriately in today's digital environment.

Keywords: Ideological immunity; platoon-level cadets; digital environment.

Nhận bài: 16/03/2026

Phản biện: 17/04/2026

Duyệt đăng: 20/04/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Sự phát triển mạnh mẽ của công nghệ số, trí tuệ nhân tạo và các nền tảng mạng xã hội đang tác động trực tiếp đến nhận thức, tư tưởng, niềm tin và hành vi của con người, nhất là đối với thế hệ trẻ hiện nay. Đối với học viên đào tạo sĩ quan chỉ huy cấp phân đội ở các nhà trường Quân đội, môi trường số vừa tạo điều kiện thuận lợi cho học tập, nghiên cứu, tiếp cận tri thức mới, vừa đặt ra nhiều khó khăn, thách thức trong giữ vững bản lĩnh chính trị và định hướng nhận thức. Trong môi trường đó, vấn đề quan trọng không chỉ là quản lý, kiểm soát thông tin, mà còn là khả năng tự nhận diện, sàng lọc, kiểm chứng và xử lý thông tin của mỗi học viên trước những tác động phức tạp từ không gian mạng. Điều đó đặt ra yêu cầu phải phát triển cho học viên năng lực “miễn dịch tư tưởng” như một khả năng tự bảo vệ trước các tác động tiêu cực của môi trường số.

Năng lực “miễn dịch tư tưởng” không phải là né tránh thông tin hay hạn chế tiếp cận môi trường số, mà là khả năng làm chủ quá trình tiếp nhận và xử lý thông tin; biết phân biệt đúng - sai, tích cực - tiêu cực; giữ vững lập trường, bản lĩnh chính trị và ứng xử đúng đắn trên không gian mạng. Đây là

năng lực giúp học viên biết lựa chọn, tiếp nhận và xử lý thông tin phù hợp; nâng cao khả năng thích ứng, tự bảo vệ trước các thông tin xấu độc, đồng thời giữ vững phẩm chất, trách nhiệm của người quân nhân trong môi trường số hiện nay.

Những năm gần đây, các nhà trường Quân đội đã quan tâm hơn đến giáo dục, định hướng tư tưởng và nâng cao khả năng tự bảo vệ cho học viên trong môi trường số. Cấp ủy, chỉ huy, cơ quan chức năng và đội ngũ giảng viên từng bước chú trọng lồng ghép nội dung giáo dục kỹ năng sử dụng mạng xã hội, kỹ năng nhận diện và phòng tránh thông tin xấu độc vào quá trình giáo dục, quản lý học viên. Nội dung, phương pháp giáo dục chính trị có nhiều đổi mới theo hướng tăng cường ứng dụng công nghệ, học liệu số và các nền tảng tương tác phục vụ học tập, trao đổi và định hướng nhận thức cho học viên.

Phần lớn học viên đào tạo sĩ quan chỉ huy cấp phân đội đã có nhận thức đúng hơn về tác động hai mặt của môi trường số; bước đầu hình thành ý thức kiểm chứng thông tin, chấp hành kỷ luật phát ngôn, kỷ luật sử dụng mạng xã hội và cảnh giác trước các thông tin sai trái, độc hại trên không

gian mạng. Nhiều học viên đã chủ động khai thác Internet, nền tảng số phục vụ học tập, tra cứu tài liệu, nghiên cứu khoa học và rèn luyện kỹ năng công tác; bước đầu hình thành ý thức sử dụng mạng xã hội đúng mục đích, đúng quy định của nhà trường và Quân đội.

Tuy nhiên, một bộ phận học viên chưa nhận thức đầy đủ về tính chất phức tạp của không gian mạng; còn biểu hiện chủ quan, thiếu cảnh giác, tiếp nhận và chia sẻ thông tin theo cảm tính, dễ bị tác động bởi tâm lý đám đông hoặc các nội dung giật gân trên mạng xã hội. Khả năng phân tích, kiểm chứng thông tin của một số học viên còn hạn chế; có trường hợp sử dụng mạng xã hội thiếu chọn lọc, chia sẻ thông tin theo cảm tính hoặc chưa chấp hành nghiêm quy định của nhà trường về sử dụng thiết bị điện tử thông minh cá nhân. Bên cạnh đó, nội dung, phương pháp giáo dục chính trị ở một số nhà trường có mặt chậm đổi mới, chưa gắn chặt với thực tiễn môi trường số; việc trang bị kỹ năng số, kỹ năng tự bảo vệ trước thông tin xấu độc cho học viên chưa thật đồng bộ; môi trường thông tin tích cực trên các nền tảng số trong nhà trường còn chưa phong phú, hấp dẫn.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

Hiện nay, các thế lực thù địch tiếp tục triệt để lợi dụng sự phát triển của khoa học công nghệ, Internet và mạng xã hội để gia tăng các hoạt động chống phá Đảng, Nhà nước, Quân đội với phương thức ngày càng tinh vi, xảo quyệt hơn. Chúng “lai ghép thông tin thật giả, làm cho cán bộ, chiến sĩ khó phân biệt, gây hoài nghi, mất niềm tin; sử dụng trí tuệ nhân tạo sản xuất và lan truyền tin giả, bài viết giả kèm theo bình luận tự động với tốc độ lớn, tạo thông điệp trùng lặp khiến người dùng dễ tin rằng là “ý kiến số đông””. Trong khi đó, không gian mạng ngày càng mở rộng, đa chiều, đặt ra yêu cầu cấp thiết phải phát triển năng lực “miễn dịch tư tưởng” cho học viên đào tạo sĩ quan chỉ huy cấp phân đội, giúp học viên không chỉ tự bảo vệ trước các tác động tiêu cực, mà còn chủ động lan tỏa giá trị tích cực trên môi trường số.

Một là, nâng cao nhận thức, trách nhiệm trong phát triển năng lực “miễn dịch tư tưởng” cho học viên đào tạo sĩ quan chỉ huy cấp phân đội trong môi trường số

Cấp ủy, tổ chức đảng, cơ quan chức năng, cán bộ quản lý và đội ngũ giảng viên ở các nhà trường Quân đội cần nhận thức đúng vai trò, ý nghĩa của việc phát triển năng lực “miễn dịch tư tưởng” cho học viên trong môi trường số; coi đây là một nội

dung quan trọng trong giáo dục chính trị, quản lý tư tưởng và xây dựng bản lĩnh chính trị cho đội ngũ sĩ quan tương lai. Quá trình giáo dục cần giúp học viên nhận rõ tính chất phức tạp của không gian mạng, phương thức, thủ đoạn chống phá của các thế lực thù địch; nắm chắc các quy định của Đảng, Nhà nước, Quân đội và nhà trường về quản lý, sử dụng Internet, mạng xã hội và thiết bị điện tử thông minh cá nhân. Gắn giáo dục nhận thức với xây dựng ý thức tự giác, trách nhiệm trong sử dụng mạng xã hội, chấp hành kỷ luật phát ngôn và văn hóa ứng xử trên không gian mạng.

Các nhà trường cần gắn nội dung phát triển năng lực “miễn dịch tư tưởng” với hoạt động giáo dục chính trị, quản lý học viên và xây dựng môi trường văn hóa trong đơn vị; phát huy vai trò của cán bộ quản lý, giảng viên trong định hướng nhận thức, kịp thời uốn nắn những biểu hiện lệch chuẩn khi học viên tham gia môi trường số. Đội ngũ cán bộ quản lý, giảng viên, nhất là cán bộ chính trị, cán bộ trực tiếp quản lý học viên phải thường xuyên nắm tình hình tư tưởng, định hướng nhận thức, chủ động trao đổi những vấn đề “nóng”, phức tạp đang lan truyền trên mạng xã hội; hướng dẫn học viên phương pháp tiếp cận, kiểm chứng và xử lý thông tin đúng đắn.

Đối với học viên đào tạo sĩ quan chỉ huy cấp phân đội, cần xác định tham gia môi trường số không chỉ là nhu cầu cá nhân mà còn gắn với trách nhiệm của người quân nhân. Mỗi học viên phải tự giác chấp hành nghiêm các quy định trong sử dụng Internet, mạng xã hội và thiết bị điện tử thông minh; chủ động rèn luyện khả năng nhận diện, sàng lọc, kiểm chứng thông tin; hình thành thói quen “nghĩ trước khi chia sẻ”, “kiểm chứng trước khi tin”, “có trách nhiệm khi phát ngôn”. Qua đó, từng bước nâng cao khả năng tự bảo vệ về nhận thức, giữ vững bản lĩnh chính trị và ứng xử đúng đắn trong môi trường số hiện nay.

Hai là, đổi mới công tác giáo dục chính trị theo hướng thích ứng với môi trường số, trực tiếp hình thành năng lực “miễn dịch tư tưởng” cho học viên đào tạo sĩ quan chỉ huy cấp phân đội

Đổi mới công tác giáo dục chính trị theo hướng lấy khả năng hình thành, phát triển năng lực “miễn dịch tư tưởng” của học viên làm mục tiêu trực tiếp. Theo đó, cùng với trang bị nền tảng lý luận chính trị cơ bản, các khoa giáo viên, nhất là khoa lý luận, khoa công tác đảng, công tác chính trị cần chủ động cập nhật những vấn đề mới nảy sinh từ môi trường số vào nội dung bài giảng; gắn

giáo dục lý luận với nhận diện, phân tích các quan điểm sai trái, thông tin xấu độc và phương thức chống phá trên không gian mạng. Quá trình giảng dạy không chỉ dừng ở truyền thụ kiến thức mà phải giúp học viên hình thành khả năng tự phân tích, đánh giá, kiểm chứng và xử lý thông tin; biết vận dụng lý luận để lý giải, phản biện và định hướng nhận thức trước các vấn đề phức tạp nảy sinh trong thực tiễn môi trường số hiện nay.

Chú trọng đổi mới phương pháp giáo dục chính trị theo hướng tăng cường tính tương tác, đối thoại và phát huy tư duy độc lập của học viên. Các bài giảng lý luận cần gắn với tình huống thực tiễn, các vấn đề đang được quan tâm trên mạng xã hội hoặc những biểu hiện lệch chuẩn trong nhận thức, hành vi để học viên trực tiếp trao đổi, phân tích và xử lý. Coi trọng tổ chức thảo luận nhóm, diễn đàn thanh niên, sinh hoạt chính trị, xử lý tình huống gắn với các vấn đề đang được quan tâm trên mạng xã hội để học viên trực tiếp trao đổi, phân tích và bày tỏ chính kiến.

Cùng với đổi mới nội dung, phương pháp giảng dạy, các nhà trường Quân đội cần đẩy mạnh ứng dụng công nghệ số và khai thác hiệu quả môi trường số phục vụ giáo dục chính trị. Phát huy vai trò hệ thống học liệu số, thư viện điện tử, các trang thông tin, diễn đàn học thuật chính thống trong định hướng nhận thức, tư tưởng cho học viên. Xây dựng các sản phẩm truyền thông ngắn gọn, dễ tiếp cận, phù hợp đặc điểm tâm lý và thói quen tiếp nhận thông tin của học viên; tạo “nguồn thông tin tích cực” ngay trên các nền tảng số mà học viên thường xuyên sử dụng. Kết hợp chặt chẽ giữa giáo dục tập trung với tự học, tự nghiên cứu, tự rèn luyện; định hướng để mỗi học viên chủ động khai thác môi trường số phục vụ học tập, nâng cao trình độ lý luận chính trị, bản lĩnh tư tưởng và năng lực tự bảo vệ trước các tác động tiêu cực trên không gian mạng.

Ba là, phát triển đồng bộ bản lĩnh chính trị và năng lực số, hình thành khả năng tự chủ trong tiếp nhận, xử lý thông tin của học viên đào tạo sĩ quan chỉ huy cấp phân đội

Năng lực “miễn dịch tư tưởng” của học viên không chỉ được hình thành từ nhận thức đúng, mà phải được củng cố thông qua quá trình rèn luyện bản lĩnh chính trị trong môi trường số; bởi nếu thiếu rèn luyện thực tiễn, học viên dễ rơi vào trạng thái “biết mà không vững”, hoặc “có kỹ năng nhưng thiếu định hướng”. Vì vậy, cần coi trọng rèn luyện bản lĩnh chính trị theo hướng đặt học

viên vào các tình huống cụ thể, buộc phải trực tiếp nhận diện, lựa chọn, phân tích và xử lý thông tin. Thông qua các hình thức như xây dựng tình huống giả định gắn với các vấn đề “nóng” trên không gian mạng; tổ chức trao đổi, tranh luận, phản biện; yêu cầu học viên bày tỏ chính kiến, bảo vệ quan điểm trước tập thể, giúp học viên được “va chạm” về nhận thức, rèn luyện khả năng giữ vững lập trường, bản lĩnh và tư duy phản biện trước các tác động phức tạp của môi trường số.

Cùng với rèn luyện bản lĩnh chính trị, cần chú trọng phát triển năng lực số cho học viên theo hướng sát thực tiễn hoạt động học tập, rèn luyện và công tác sau này. Tập trung trang bị những kỹ năng cơ bản như: kỹ năng kiểm tra nguồn tin, đối chiếu, so sánh thông tin, nhận diện dấu hiệu của tin giả, tin sai lệch; hiểu cơ chế vận hành của các nền tảng mạng xã hội, hiệu ứng lan truyền và cơ chế đề xuất nội dung để không bị cuốn theo “dòng chảy” thông tin một cách thụ động. Chú trọng bồi dưỡng kỹ năng tham gia, chia sẻ, bình luận và phát ngôn trên không gian mạng theo đúng chuẩn mực của người quân nhân; gắn trang bị kiến thức với thực hành xử lý tình huống cụ thể để học viên trực tiếp phân tích, xử lý, rút kinh nghiệm.

Bốn là, xây dựng môi trường thông tin tích cực, lành mạnh trong nhà trường Quân đội, tạo nền tảng hỗ trợ phát triển năng lực “miễn dịch tư tưởng” cho học viên

Môi trường thông tin tích cực không chỉ là yếu tố hỗ trợ, mà còn giữ vai trò như một “vùng đệm” giúp định hướng nhận thức, ổn định tư tưởng và hạn chế tác động tiêu cực từ các luồng thông tin xấu độc trên không gian mạng. Vì vậy, cùng với nâng cao chất lượng giáo dục chính trị và rèn luyện bản lĩnh cho học viên, các nhà trường Quân đội cần chú trọng xây dựng môi trường thông tin lành mạnh, tạo “điểm tựa” để học viên đối chiếu, kiểm chứng và tự điều chỉnh nhận thức khi tiếp cận thông tin đa chiều.

Theo đó, cần phát huy hiệu quả hệ thống thông tin nội bộ, các nền tảng số, trang thông tin và các nhóm trao đổi chính thống trong nhà trường theo hướng gần gũi, thiết thực và có tính tương tác cao. Chủ động cung cấp thông tin chính xác, kịp thời về những vấn đề dư luận quan tâm; định hướng nhận thức, tư tưởng trước các vấn đề phức tạp, nhạy cảm trên không gian mạng. Đồng thời, khuyến khích cán bộ, giảng viên, học viên chia sẻ thông tin tích cực, gương người tốt, việc tốt, mô hình hay, cách làm hiệu quả; lan tỏa giá trị

văn hóa “Bộ đội Cụ Hồ”, hình thành “dòng chảy thông tin tích cực” ngay trong môi trường học tập, rèn luyện và trên các nền tảng số mà học viên thường xuyên tham gia.

Gắn xây dựng môi trường thông tin tích cực với duy trì nền nếp chính quy, kỷ luật và văn hóa ứng xử trên không gian mạng trong nhà trường Quân đội. Tăng cường quản lý, định hướng sử dụng Internet, mạng xã hội và thiết bị điện tử thông minh theo hướng chặt chẽ nhưng linh hoạt, phù hợp với yêu cầu chuyển đổi số và đặc điểm tâm lý học viên hiện nay. Kết hợp giữa quản lý với giáo dục, định hướng và phát huy tính tự giác, tự quản của học viên; xây dựng thói quen tiếp cận, chia sẻ và sử dụng thông tin có trách nhiệm. Qua đó, tạo môi trường thuận lợi để năng lực “miễn dịch tư tưởng” của học viên được hình thành, củng cố và phát triển bền vững trong môi trường số.

Năm là, phát huy vai trò tự học, tự rèn luyện của học viên trong hình thành năng lực “miễn dịch tư tưởng”

Năng lực “miễn dịch tư tưởng” chỉ có thể hình thành bền vững khi học viên chuyển từ tiếp nhận thụ động sang chủ động tự học, tự rèn luyện và tự điều chỉnh nhận thức, hành vi trong môi trường số. Vì vậy, cần định hướng để học viên nhận thức rõ tự bảo vệ mình trước các tác động tiêu cực trên không gian mạng trước hết là trách nhiệm của chính bản thân; từ đó hình thành động cơ tự học, tự nghiên cứu, tự nâng cao khả năng nhận diện, sàng lọc và xử lý thông tin.

III. KẾT LUẬN

Quá trình tự rèn luyện cần gắn chặt với hoạt động học tập, sinh hoạt và sử dụng Internet, mạng xã hội hằng ngày của học viên. Mỗi học viên phải chủ động hình thành thói quen tiếp cận thông tin có chọn lọc; biết kiểm chứng nguồn tin, đối chiếu

nhiều chiều trước khi tiếp nhận hoặc chia sẻ; rèn luyện tư duy độc lập, tư duy phản biện và khả năng tự điều chỉnh cảm xúc, hành vi trên không gian mạng. Đồng thời, tích cực khai thác môi trường số phục vụ học tập, nghiên cứu khoa học, nâng cao trình độ chuyên môn, bản lĩnh chính trị và kỹ năng nghề nghiệp; hạn chế lệ thuộc vào các nội dung giải trí thiếu chọn lọc hoặc xu hướng thông tin cực đoan, giật gân trên mạng xã hội.

Cùng với đó, cần phát huy vai trò của tập thể học viên, tổ chức đoàn, hội đồng quân nhân và các mô hình tự quản trong xây dựng môi trường học tập, rèn luyện lành mạnh trên không gian mạng. Định hướng để mỗi học viên biến quá trình sử dụng thiết bị điện tử và tiếp cận thông tin hằng ngày thành quá trình “tự rèn luyện” khả năng nhận diện, sàng lọc và làm chủ thông tin; từng bước hình thành “bộ lọc” thông tin và năng lực tự chủ trong nhận thức, hành vi. Qua đó, giúp học viên giữ vững bản lĩnh chính trị, phẩm chất đạo đức, trách nhiệm của người quân nhân và xây dựng năng lực “miễn dịch tư tưởng” bền vững trong môi trường số hiện nay.

Trong bối cảnh chuyển đổi số và không gian mạng ngày càng tác động sâu sắc đến nhận thức, tư tưởng và hành vi của con người, phát triển năng lực “miễn dịch tư tưởng” cho học viên đào tạo sĩ quan chỉ huy cấp phân đội là yêu cầu cấp thiết đối với công tác giáo dục, đào tạo ở nhà trường Quân đội hiện nay. Đây không chỉ là quá trình trang bị kiến thức, kỹ năng mà còn góp phần hình thành khả năng tự bảo vệ, giữ vững bản lĩnh chính trị và trách nhiệm của người quân nhân trong môi trường số. Khi năng lực “miễn dịch tư tưởng” được xây dựng vững chắc, học viên sẽ có nền tảng quan trọng để trở thành đội ngũ sĩ quan tương lai vững vàng về chính trị, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Ban Chỉ đạo 35 Quân ủy Trung ương (2025), *Kỷ yếu Hội nghị Ban Chỉ đạo 35 Quân ủy Trung ương tổng kết nhiệm vụ năm 2025 và triển khai nhiệm vụ năm 2026*, Hà Nội.

Đảng Cộng sản Việt Nam (2026), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIV của Đảng*, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, Tập 1.

Tổng cục Chính trị (2025), *Tài liệu nghiên cứu, học tập, quán triệt nghị quyết Đại hội Đại biểu Đảng bộ Quân đội lần thứ XII, nhiệm kỳ 2025-2030*, Nhà xuất bản Quân đội nhân dân, Hà Nội.